

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ตั้งอยู่ในทวีปเอเชีย ในส่วนที่เรียกว่า เอเชียอาคเนย์ มีประชากรประมาณ ๘๒,๓๘๑,๔๕๔ ล้านคน ซึ่งกระจายตัวไปตามจังหวัดต่าง ๆ ๗๐ จังหวัด ซึ่งประกอบด้วย ๕๕ อำเภอ ๗๑ กิ่งอำเภอ ๕,๘๖๖ ตำบล ๕๕,๓๕๖ หมู่บ้าน และในกรุงเทพมหานคร มี ๒๔ เขต ๑๔๕ แขวง^๑

ความหนาแน่นในการกระจายตัวของประชากรไทยเป็นไปอย่างไม่สม่ำเสมอ กรุงเทพมหานครซึ่งเป็นเมืองใหญ่ที่สุดของประเทศ มีประชากรถึง ๔,๓๕๘,๕๕๔ คน ในขณะที่บางจังหวัดที่มีประชากรน้อย เช่น แม่ฮ่องสอนและระนอง มีประชากรเพียง ๑๐๖,๕๓๔ และ ๗๑,๑๒๒ คน ตามลำดับ^๒

^๑ กรมการปกครอง, "รายชื่อจังหวัด อำเภอ และกิ่งอำเภอ" (กรุงเทพมหานคร : กรมการปกครอง, พฤศจิกายน ๒๕๑๕), หน้า ๔ (อักษรสำนวน).

^๒ สำนักงานสถิติแห่งชาติ "บัญชีแสดงจำนวนราษฎรและจำนวนบ้าน ในวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๑๔ ที่ราชอาณาจักร" (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติ, ๒๕๑๕), หน้า ๕.

ประชากรส่วนใหญ่ของไทยยังอาศัยอยู่ในเขตชนบท คือประมาณร้อยละ ๘๕ ของประชากรทั้งประเทศ เป็นผู้อาศัยอยู่ในเขตชนบท และอาชีพส่วนใหญ่ของประชากรเหล่านี้ คือ การเกษตรกรรม จะเห็นได้ว่าแรงงานที่อยู่ในภาคเกษตร^๒ คิดเป็นร้อยละ ๖๔.๒๕ ของแรงงานทั้งหมดของประเทศ โดยเฉพาะที่สำคัญอย่างยิ่งคือ การทำนา ยังผลิตให้ผลิตภัณฑ์ภายในประเทศ (G.D.P.) ส่วนใหญ่มาจากสินค้าที่อยู่ในส่วนการเกษตร คือร้อยละ ๒๗.๕^๓ ของผลิตภัณฑ์รวมภายในประเทศ (ซึ่งมีความสำคัญเป็นอันดับหนึ่งในโครงสร้างการผลิตทั่วประเทศ) โดยเฉพาะข้าว ถือกันว่าเป็นสินค้าหลักของประเทศที่ส่งออกขายต่างประเทศอย่างหนึ่งในจำนวนสินค้าหลักไม่กี่ประเภท

แต่เมื่อพิจารณาถึงเทคนิควิทยาที่ใช้ในการผลิตจะเห็นว่า การเกษตรกรรม ส่วนใหญ่ของประเทศยังใช้วิธีแบบเดิม ๆ ที่เคยทำกันมาในสมัยปู่ย่าตายาย แม้รัฐบาลไทยจะไ้สร้างแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๓ - ๒๕๐๔ และพยายามอย่างยิ่งที่จะกระทำการพัฒนาตามแผนที่วางไว้ดังกล่าว

^๑พิทักษ์ เทพสมบัติ และวิศิษฐ์ ประจวบเหมาะ, ภาวะเจริญพืชและ
การวางแผนครอบครัวของสตรีในเขตชนบทและเขตเมืองของประเทศไทย (กรุงเทพฯ
มหานคร : สถาบันประชากรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๗) หน้า ๒.

^๒คำนวณจากตารางที่ ๗ ก. และ ๗ ข. "ผู้ทำงานจำแนกตามสภาพ
ทำงานอุตสาหกรรมและเพศ" รายงานภาคสมบูรณ การสำรวจแรงงานทั่วราชอาณาจักร
(รอบที่ ๑) มกราคม - มีนาคม ๒๕๑๗ (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานสถิติแห่งชาติ,
๒๕๑๗) หน้า ๘ - ๑๐.

^๓สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ รายได้ประชาชาติ
ของประเทศไทย ๒๕๑๗ - ๒๕๑๘ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี, ๒๕๑๘) หน้า ๑๐ - ๑๑.

เพียงใดก็ตาม ก็ดูเหมือนว่า แบบแผนการผลิตอย่างทีประเทศพัฒนาแล้ว ยังอยู่ห่างไกลสำหรับประเทศไทยมากมาย ดังจะเห็นได้จากรายละเอียดในแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ ๑^๑ ที่เน้นการวางพื้นฐานของโครงสร้างเศรษฐกิจ (Infrastructure) เพื่อปูทางให้เกิดการผลิตแผนใหม่ ทั้งสาขาอุตสาหกรรมและเกษตรกรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การสร้างถนนหนทางและเขื่อนขนาดใหญ่มากมาย นอกจากนี้ในส่วนที่เกี่ยวกับการเกษตรกรรม ยังมีการส่งเสริมให้ใช้เทคนิควิทยาการผลิตแบบ Intensive กล่าวคือ ใ้มีการทดลองสาธิตและส่งเสริมให้ใช้เมล็ดข้าวพันธุ์ใหม่ที่ให้ผลผลิตสูง การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง ฯลฯ แผนการเศรษฐกิจเหล่านี้ น่าที่จะให้เกิดการเกษตรกรรมแผนใหม่ที่พัฒนาแล้วเป็นอย่างดี แต่โดยความเป็นจริง การผลิตทางเกษตรกรรมของไทยส่วนใหญ่ ยังต้องถูกกำหนดโดย "อำเอใจของธรรมชาติ" (Capriciousness of nature) ความจริงอันนี้จะเห็นได้จากข้าวต่าง ๆ ที่สะท้อนออกมาตามหน้าหนังสือพิมพ์ถึงปัญหาของเกษตรกรไทย ที่ไม่สามารถทำการเพาะปลูกได้อย่างเป็นผลดี พืชผลที่เพาะปลูกประสบภัยพิบัติ เพราะน้ำท่วมหรือฝนแล้ง นอกจากนี้ยังมีข้าวที่เกี่ยวกับพืชผลต่าง ๆ ของเกษตรกรต้องประสบภัยพิบัติ อันเนื่องมาจากการรบกวนของแมลง และโรคระบาดต่าง ๆ ออกมาบ่อยครั้ง

ในด้านการปกครองประเทศ ก่อนปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ประเทศไทยมีการปกครองในระบอบที่เรียกว่า "สมบูรณาญาสิทธิราช" มีพระมหากษัตริย์เป็นผู้ปกครองที่มีอำนาจสูงสุดแต่ผู้เดียว ไม่มีการแบ่งแยก กล่าวคือ พระมหากษัตริย์ทรงใช้อำนาจบริหาร นิติบัญญัติและตุลาการ โดยพระองค์เองแต่ผู้เดียว ในทางอุดมคติแล้ว การ

^๑ สำนักงานสภาพัฒนาเศรษฐกิจ, แผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติระหว่างระยะเวลา ๒๕๐๔ ถึง ๒๕๐๖ และถึง ๒๕๐๘ (พระนคร : โรงพิมพ์สำนักนายกรัฐมนตรี้, ๒๕๐๔) หน้า ๕๐ - ๕๖.

สืบแทนอำนาจของพระมหากษัตริย์จะยึดหลักของสายเลือดทางตรงที่ใกล้ชิดที่สุด แต่
 โดยการใช้ปฏิบัติที่เป็นจริงแล้ว หลังจากพระมหากษัตริย์องค์เดิมสวรรคต ก็มักจะมีการ
 ต่อสู้แย่งชิงความเป็นกษัตริย์กันอย่างรุนแรง ในพระราชวังชั่วระยะเวลาสั้น ๆ^๑
 หลังจากปี พ.ศ. ๒๔๗๕ ซึ่งมีการปฏิบัติ เพื่อเปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาสู่
 ระบอบที่เรียกว่า "ประชาธิปไตย" แล้ว ประเทศไทยก็มีการปกครองโดยระบอบนี้
 ตลอดมา แต่ประชาธิปไตยของประเทศไทยนี้มีลักษณะเฉพาะตัวสูงมาก ดังจะเห็น
 ได้จากคำพูดที่กล่าวถึงระบอบการปกครองของประเทศทั้งที่มาจากปากของประชาชน
 ธรรมดา และจากบุคคลผู้มีอำนาจทางการเมือง ที่ว่าประชาธิปไตยของเราเป็น
 "ประชาธิปไตยแบบไทย ๆ" โดยความเป็นจริงแล้ว การปฏิบัติ พ.ศ. ๒๔๗๕ น่าจะ
 ถือได้ว่าเป็นการรัฐประหาร เพื่อเปลี่ยนกลุ่มหรือบุคคลผู้ครองอำนาจทางการเมือง
 เสียมากกว่าที่จะเป็นการปฏิบัติเพื่อเปลี่ยนระบอบการปกครอง (แม้ว่าจะมีบุคคลหลาย
 คนใน "คณะราษฎร" ที่ต้องการจะเห็นประเทศไทยมีการปกครองในระบอบประชา
 ธิปไตยอย่างจริงจัง จึงเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการปฏิบัติ โดยกำลังในการปฏิบัติ
 ส่วนใหญ่มาจากทหาร แต่ในระยะต่อมาเพียงไม่กี่ปีบุคคลที่เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงเหล่านั้น
 ก็หมดอำนาจทางการเมืองแทบจะโดยสิ้นเชิง พร้อม ๆ กับหลักการของประชาธิปไตย
 อันแท้จริงก็ถูกลืมไปด้วย) ทั้งนี้ นอกจากเหตุผลที่ว่า การปฏิบัติ ๒๔๗๕ นั้น ปราศจาก
 ส่วนรวมของประชาชนธรรมดา ๆ ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศแล้ว ช่วงระยะ
 เวลาของรัฐบาลที่บริหารประเทศ โดยความเห็นชอบของสภาผู้แทนราษฎรที่มาจากการ
 เลือกตั้งนั้นสั้นมาก ส่วนใหญ่แล้วประเทศไทยจะอยู่ภายใต้รัฐบาลทหาร หรือ
 รัฐบาลพลเรือนที่มีกำลังทหารหนุนหลังอยู่ โดยไม่จำเป็นต้องมีสภาผู้แทนราษฎรที่มา
 จากการเลือกตั้ง

^๑ H.G. Quaritch Wales, Ancient Siamese Government and Administration (New York : Paragon book, 1965), pp. 19 - 20.

ศาสนานั้น ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศนับถือพุทธศาสนา คือประมาณ ร้อยละ ๙๕.๓ ของประชากรทั้งประเทศ นอกจากนั้นก็เป็นผู้นับถือศาสนาอื่น ๆ เช่น อิสลาม ขงจื้อ โปรเตสแตนต์และคาทอลิก ในแต่ละชุมชนหรือหมู่บ้านของประเทศไทย จะมีวัดหรือโบสถ์ในศาสนาของคนที่ชาวบ้านได้ร่วมมือกันก่อสร้างขึ้น สำหรับชนบทไทย โบสถ์และวัดเหล่านั้นนอกจากจะเป็นสถานศึกษาในระดับหมู่บ้านหรือชุมชนแล้ว ยังมีความหมายลึกซึ้งต่อชาวบ้านในแง่ต่าง ๆ อีกมากมาย จนสามารถกล่าวได้โดยสรุปสั้นๆได้ว่า โบสถ์และวัดของศาสนาต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชนชนบทไทยนั้น เกือบทุกแห่งมีฐานะ เป็นศูนย์กลางของชีวิตชุมชน โบสถ์และวัดในศาสนามีความเกี่ยวข้องกับคนไทยตั้งแต่เกิดจนตายก็ว่าได้ ปัจจุบันเชื่อกันว่า ประชาชนในชนบทของไทย ยังมีศรัทธายึดมั่นในศาสนาอย่างแน่นแฟ้น ดังจะเห็นได้จากการรวมกิจกรรมต่าง ๆ ทางศาสนาของชาวบ้านในชนบท มักจะมีชาวบ้านสนับสนุนและร่วมงานกันอย่างหนาแน่นกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับประชาชนในเมืองและความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างชาวบ้านกับวัดหรือโบสถ์นั้น จะไม่จำกัดวงอยู่เฉพาะในเรื่องความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่จะขยายวงกว้างออกไปถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านในด้านอื่นอีกด้วย ดังจะเห็นได้จากความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันระหว่างชาวบ้านในหมู่บ้านชนบทที่นับถือศาสนาพุทธ กับวัดในพุทธศาสนาเป็นตัวอย่าง คือ พระและวัดนั้นนอกจากจะเป็นสถานที่สำหรับทำพิธีทางศาสนาของชาวบ้านในหมู่บ้านแล้ว พระและวัดยังมีกิจกรรมอื่น ๆ อีกมากมายที่ไม่ใช่เรื่องของศาสนาโดยตรง ^๒ เช่น เป็นสถานที่จัดงานมหรสพของหมู่บ้าน

^๑ สำนักงานสถิติ, สำมะโนประชากรและเคหะ พ.ศ. ๒๕๑๓ ที่วราชอาณาจักร, (นครหลวงกรุงเทพมหานครบุรี : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การชายและการซื้อแห่งประเทศไทย, ๒๕๑๓), ตารางที่ ๑๑ หน้า ๓๘.

^๒ William J. Klausner, Reflection in Log Pond, (Bangkok : Krung Siam Press, 2517), pp. 76 - 82.

เป็นสถานที่ประชุมประจำหมู่บ้าน เป็นศูนย์กลางของแหล่งข่าวสำหรับหมู่บ้าน เป็นคลังวัสดุส่วนกลาง เช่น เครื่องขยายเสียง จาน ซาม เลื่อ กระโถน ฯลฯ ของหมู่บ้าน เป็นโรงเรียนประจำหมู่บ้าน (สมัยก่อน) เป็นเหมือนสถานพยาบาลรักษาโรค ทั้งทางร่างกายและโรคจิต ประสาท เป็นสถานสำหรับพักผ่อนของคนที่เกิดทางผ่านมา เป็นสถานสังฆมสงเคราะห์ประจำหมู่บ้าน เป็นที่ตัดสินคดีความหรือไกล่เกลี่ยประนีประนอมของหมู่บ้าน เป็นแหล่งกำเนิดหรือที่ปรึกษาเกี่ยวกับการตัดสินใจหรือนโยบายในกิจกรรมส่วนรวมต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

หมู่บ้านมุสลิมในชนบทสี่จังหวัดภาคใต้^๑ ของประเทศไทย ความสัมพันธ์ระหว่างชาวบ้านกับสุเหร่าศาสนาอิสลามก็เป็นไปทำนองเดียวกันคือ สุเหร่าในศาสนาอิสลาม จะเป็นศูนย์กลางที่รวมเอาชีวิตทุกแง่มุมของชาวบ้านมุสลิมเข้าไว้อย่างเหนียวแน่น จนทำให้ดินแดนสี่จังหวัดภาคใต้ของไทยมีเอกลักษณ์ทางศาสนาและวัฒนธรรม เป็นแบบเฉพาะของตนเอง แตกต่างไปจากชุมชนหรือหมู่บ้านในภาคอื่น ๆ^๒ ส่วนใหญ่ชุมชนหรือหมู่บ้านคาทอลิก ความสัมพันธ์เกี่ยวของระหว่างวัดกับชาวบ้านก็คงเป็นไปในทำนองเดียวกันเช่นนี้ ดังจะได้เสนอในรายละเอียดที่พบจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต่อไป

ทั้งหมดที่กล่าวมานี้ สามารถสรุปได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมชนบท (เพราะประชากรส่วนใหญ่ของประเทศอาศัยอยู่ในเขตชนบท) และเป็นสังคมชนบทที่เรียกว่า

^๑ ปีเตอร์ จี กาววี่ง, "โมโรและแขก : ฐานะของชาวมุสลิมในฟิลิปปินส์และไทย" แปลโดยบัณฑิต อ่อนคำ (กรุงเทพฯ : มุลนิธิ โคมลัสมทอง, สิงหาคม ๒๕๑๘).

^๒ อารง สุทธาศาสตร์ ปัญหาความขัดแย้งในสี่จังหวัดภาคใต้. (กรุงเทพมหานคร : พิทักษ์ประชา, ๒๕๑๘) หน้า ๑๓๒ - ๑๔๘.

"สังคมชาวนา"^๑ (Peasant Society) (ทั้งนี้เพราะสังคมชนบทไทยมีคุณลักษณะที่จัดเข้าได้กับสังคมชาวนา คือ ในการเศรษฐกิจนั้น การผลิตทางเกษตรกรรมอยู่ในขั้นพอยังชีพเป็นส่วนใหญ่ วิธีการผลิตของอาศัยธรรมชาติเป็นตัวกำหนดที่สำคัญอำนาจในทางเศรษฐกิจรวมศูนย์อยู่ในเมืองใหญ่ที่เป็นศูนย์กลาง ในด้านการเมืองชาวชนบทไทย เป็นผู้ที่ไม่ใช้อำนาจในทางการเมืองอย่างแท้จริง ชาวชนบทไทยเป็นประชากรที่อยู่นอกวงของผู้อำนาจทางการเมือง ชาวชนบทไทยมีฐานะเพียงประชาชนที่ถูกใช้อำนาจและอำนาจในทางการเมืองก็รวมศูนย์อยู่ที่เมืองใหญ่อันเป็นศูนย์กลาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือกรุงเทพมหานคร ในด้านศาสนา ประชาชนชนบทไทยยังศรัทธาในศาสนาอย่างแน่นแฟ้น ผลผลิตส่วนเกินในทางเศรษฐกิจจำนวนไม่น้อย ประชาชนจะนำไปถวายวัด ทั้งในรูปของการบริจาคโดยตรงและโดยการผ่านพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ วัดหรือโบสถ์เป็นสถาบันทางสังคมที่สำคัญถือได้ว่าเป็นสถาบันที่เป็นแกนกลางหรือศูนย์กลางของชีวิตชุมชนในชนบทเลยทีเดียว)

ศาสนากับอำนาจทางการเมือง

เมื่อพิจารณาย้อนหลังไปในอดีต โดยดูจากประวัติศาสตร์ของชาติไทย ก็จะทำให้มองเห็นและเข้าใจถึงความเกี่ยวข้องกับระหว่างศาสนาและอำนาจทางการเมือง กล่าวคือ ในกรณีของประเทศไทยนั้นความเชื่อตามคำสอนทางศาสนาพุทธในเรื่องบุญบารมี แนวความคิดเกี่ยวกับทศพิธราชธรรม และธรรมราชา จะมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการยอมรับอำนาจอันชอบธรรมของพระมหากษัตริย์เสมอ "ตามหลักฐานที่ปรากฏอยู่ในไตรภูมิพระร่วง และศิลาจารึกสมัยสุโขทัยต่าง ๆ ...ตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ การกล่าวอ้างถึงทศพิธราชธรรมมีอยู่ทั่วไปทุกสมัย

^๑ Jack M. Potter, Peasant Society (Boston : Little, Brown & Company, 1967), pp. 1 - 13.

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ไม่ว่าจะ เป็นพงศาวดาร หรือกฎหมายต่าง ๆ ธรรมเนียม
 ราชาและทศพิธราชธรรมได้รับการกล่าวอ้างอยู่เสมอ ทั้งในทางที่เป็นหลักการที่
 พระมหากษัตริย์ควรยึดถือในการปกครองและการอธิบายความเสื่อมโทรมของสังคมของ
 อาณาจักร ของระบบการปกครองว่ามาจาก การที่กษัตริย์ไม่มีพฤติกรรม เบี่ยงเบนไปจาก
 หลักการ เช่นนั้น ดังนั้น พระมหากษัตริย์ก็ตี ปกครองอาณาประชาราษฎร์ให้
 รมเย็นเป็นสุข บ้านเมืองเจริญรุ่งเรือง จะได้รับการยกย่องในพงศาวดารต่าง ๆ
 ว่าเป็นผู้ที่ทรงไว้ซึ่งทศพิธราชธรรม ในทำนองเดียวกันในสมัยของกษัตริย์องค์ใด
 ประชาชนได้รับความเดือดร้อน ความเดือดร้อนนั้นมักจะถูกนำมา เชื่อมโยงกับการที่
 พระมหากษัตริย์องค์นั้นไม่มีทศพิธราชธรรม นอกจากนี้ไม่ว่าการเปลี่ยนแปลงตัวผู้
 ปกครอง โดยการยึดอำนาจหรือรัฐประหารของขุนนาง หรือพระราชวงศ์คนใด
 คนหนึ่งก็มักจะอ้างเหตุที่ว่า กษัตริย์องค์ที่ถูกล้มล้างอำนาจไปนั้นไม่ทรงไว้ซึ่งทศพิ
 ฐราชธรรม" ^๑ และในปัจจุบันแม้ว่าระบบการปกครองของไทยจะใช้ชื่อวาระบอบ
 ประชาธิปไตย แต่จากพฤติกรรมที่แสดงออกในความเป็นจริง จะเห็นได้ว่า "บุญ"
 ในทางพุทธศาสนาจะมีความเกี่ยวข้องกับ "อำนาจ" อยู่เป็นอันมาก ^๒ ซึ่งในที่สุด
 จะยังผลให้ประชาชนชาวชนบทไทยซึ่งเป็นประชาชนส่วนข้างมากของประเทศ มีฐานะ
 เป็นเพียงผู้อยู่ใต้อำนาจหรือถูกใช้อำนาจตลอดเวลา

^๑ ชัยอนันต์ สมุทรวาณิช, ความคิดทางการเมือง การปกครองไทยโบราณ
 (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๑๕), (อัครคำเนา).

^๒ แอล. เอ็ม. แองส์. "บุญและอำนาจในสังคมไทย" จุลสาร โครงการตำรา
สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ แปลโดย นิพนธ์ อ่อนคำ ๒ (กันยายน ๒๕๑๓) : ๒๘-

ตัวอย่างที่กล่าวมานี้ เป็นการชี้ให้เห็นถึงการ เกี่ยวของสัมพันธ์กันระหว่าง สถาบันศาสนากับ โครงสร้างอำนาจทางการเมืองในระดับประเทศของไทย และเป็น เรื่องเฉพาะของอิทธิพลทางพุทธศาสนาที่มีต่อ โครงสร้างอำนาจทางการเมืองในระดับ ชาติ ส่วนอิทธิพลของศาสนาอื่น ๆ ที่มีต่อ โครงสร้างอำนาจทางการเมืองในประเทศ ไทยนั้น ยังไม่ค่อยมีใครจะศึกษาวิจัยกันเท่าใดนัก จึงทำให้เราไม่ทราบรายละเอียด ต่าง ๆ ในส่วนนี้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคืออิทธิพลจากศาสนาคาทอลิกคือประการหนึ่ง โครงสร้างทางอำนาจที่ศึกษากันในประเทศไทยส่วนใหญ่นั้นมองกันในระดับชาติมากกว่าที่จะพยายามศึกษาคนทั่วไปให้เข้าใจถึง โครงสร้างอำนาจในระดับชุมชน หรือ หมู่บ้านในชนบทซึ่งเป็นการศึกษาในขอบข่ายที่แคบ แต่สามารถทำความเข้าใจได้ อย่างลึกซึ้ง ถูกต้องและแม่นยำในเรื่องที่เราจะทำการศึกษาวิจัย

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงถือเป็นหน้าที่ที่จะพยายามศึกษาวิจัยให้เห็นถึงความ สัมพันธ์ เกี่ยวของกันระหว่างวัดคาทอลิก ในฐานะที่เป็นสถาบันทางศาสนาระดับ หมู่บ้านชนบทกับ โครงสร้างอำนาจภายในชุมชนชนบทนั้นเอง โดยขั้นแรกจะพยายาม อธิบายให้เห็นถึงความสัมพันธ์ เกี่ยวของกันระหว่างชาวบ้านกับวัดคาทอลิกเสียก่อน แล้วจึงจะโยงเข้าสู่ประเด็นปัญหาของ โครงสร้างอำนาจภายในชุมชน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ จะใช้ชุมชนบ้านโคกแก้วเป็นแหล่งที่ทำการ ศึกษา ส่วนเหตุผลและรายละเอียดที่ว่าจึงเลือกชุมชนแห่งนี้เป็นแหล่งสำหรับการศึกษานั้น จะไต่ถวิลไว้ในบทที่ห้าด้วยระเบียบวิธีการวิจัย

การกำหนดแนวความคิดและทฤษฎี (The Theoretical frame work)

๑. ศาสนา : แนวความคิด

ประสบการณ์ในชีวิตมนุษย์นั้น Durkheim^๑ ได้แยกออกเป็นสองส่วน คือ "Profane" และ "Sacred" ส่วนที่เป็น Profane นั้นจะหมายถึงประสบการณ์

^๑ Emile Darkheim, The Elementary Form of Religious Life

ในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ในส่วนนี้จะหมายถึงการ เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ ไร่จาง แรงงาน ตลอดจนการ หุงหาอาหาร ซึ่งเป็นประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ส่วน Sacred นั้นจะเป็นประสบการณ์ของชีวิตมนุษย์อีกส่วนหนึ่ง ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ เกี่ยวข้องกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันเป็นเรื่องที่นอกเหนือจากชีวิตปกติประจำวัน โดยที่ มันจะ เกี่ยวข้องกับสิ่งที่ เป็นข้อห้ามไม่ให้ปฏิบัติ การปลูกเร้าความรู้สึก เคารพยำเกรง นิยมยกย่อง ตลอดจนความรู้สึกตื่นกลัว "อันที่จริงแล้วศาสนาก็เป็น เรื่องของการ รวบรวมสงวนรักษา ประสบการณ์ที่เป็น Sacred และศาสนาที่เป็นพื้นฐาน ของสังคม" ๑

สำหรับชุมชนบ้านโคกแก้วแล้วจะเห็นได้ว่า แบบแผนพฤติกรรม ที่ชาวบ้าน แสดงออกมาให้ปรากฏเห็นได้นั้น ส่วนใหญ่จะสอดคล้องกับคำสอนพื้นฐานของศาสนา ศาพอลิก ที่พวกเขาเหล่านั้นนับถือ และความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องที่ชาวบ้านชุมชน โคกแก้วมีต่อพระบาทหลวง บุคคลากร ผู้ซึ่งทำหน้าที่ในการสอนและประกอบพิธีกรรม ทางศาสนา จะมีทั้งการติดต่อเป้าหมาย ปัจเจกบุคคล เช่น การติดต่อเพื่อทำพิธีศีล ล้างบาป ศีลกำลัง ศีลสมรส งานศพ เจิมคนไข้ ศีลแก้บาป และการติดต่อที่เป็นส่วน รวมเกี่ยวข้องกับสังคม เช่นพิธีศีลมหาสนิท พิธีเสกน้ำ เสกไฟ เทศกาลวันคืนชีวิตใหม่ เทศกาลงานฉลองครบรอบปีของวัด เทศกาลคริสต์มาส

ดังนั้นโดยพื้นฐานแล้ว สามารถพิจารณาศาสนาได้เป็นสองระดับ เพราะ ศาสนาเป็นทั้ง เรื่องของสังคมและปัจเจกชน ศาสนานั้นจะ เน้นถึงความสัมพันธ์ของ บุคคลที่มีต่อพระเจ้าหรือผีสิง เทวดา ประชาชนจำนวนมากมีความคิดเห็นต่อศาสนา ในฐานะที่เป็นปรากฏการณ์พื้นฐานส่วนใหญ่ทางวิญญาณ "แม้แต่ในระดับนี้เองก็ตาม ศาสนาก็ยังเป็น เรื่องของสังคมด้วยเหมือนกัน ทั้งนี้เพราะ เป็นการ เกี่ยวข้องกับความ

๑ Emile Durkheim, Ibid., pp. 37 - 42.

เชื่อและการปฏิบัติที่รับมาไว้ร่วมกัน การรับมาไว้ร่วมกันอย่างมาก ๆ นั้น จะก่อให้เกิดการเกี่ยวของสัมพันธ์กันระหว่างประชาชน (ดังนั้น) ศาสนาจึงเป็นเรื่องของสังคมในแง่ที่เกี่ยวกับการจัดระเบียบทางสังคม เพราะตามปกติในศาสนานั้น จะมีบางสิ่งบางอย่างที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ซึ่งประชาชนควรที่จะปฏิบัติต่อกันคนอื่น ๆ " ที่เรียกกันว่า คำสอน และนอกจากส่วนที่เป็นคำสอนแล้ว ศาสนายังประกอบด้วยส่วนที่สำคัญอีกส่วนหนึ่งคือพิธีกรรม "ฐานะพื้นฐานที่สำคัญของพิธีกรรมทางศาสนาก็คือ "กลไก" สำหรับการแสดงออกและการสร้างจิตใจที่จำเป็นอย่างมากสำหรับการบูรณาการรวมหน่วยให้เข้มแข็งขึ้น และบรรทัดฐานของกลุ่มหรือชุมชนจะได้รับการเคารพยำเกรงก็ต่อเมื่อใดก็ตามที่พิธีกรรมทางศาสนา และนั่นก็คือการหน้าที่ (Function) ที่สำคัญพื้นฐานทางศาสนาก็คือ การสร้างทำให้บรรทัดฐานของกลุ่มของชุมชนเป็นสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม" ^๒

ซึ่งถามองในแง่นี้ ศาสนานั้นก็คือ "ตัวชุมชนหรือตัวสังคมนั้นเองและการบูชาพระเจ้าก็คือการบูชาสังคม ซึ่งปัจเจกชนต้องพึ่งพาอาศัย" ^๓ จึงเห็นได้ว่า "ศาสนามีอิทธิพลที่เขาคบครองหรือกำหนดความสัมพันธ์ของพฤติกรรมและศาสนาก็จะวางกฎเกณฑ์กำหนดดวงหน้าเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ไม่ยอมทำตามบรรทัดฐานที่คาดหวังไว้ และการปฏิบัติคือพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่าง ๆ" ^๔

^๑ Joan Brothers, Religious Institutions (London : Longman Group Ltd; 1971) pp. 3 - 4.

^๒ Durkheim, The Elementary Form of Religious Life pp. 37-38.

^๓ Durkheim, Ibid., p. 41.

^๔ Joan Brothers, Religious Institution, p. 4.

จากแนวความคิดที่เสนอมานี้ พอเป็นเครื่องมีให้เห็นถึงว่า วิชาในศาสนาต่าง ๆ นั้น นอกจากจะมีความสัมพันธ์เกี่ยวกับชาวบ้านหรือประชาชนในขอบเขตของศาสนาโดยตรงแล้ว ยังมีอิทธิพลหรืออำนาจที่จะครอบคลุมประชาชนหรือชาวบ้านในแง่อื่นอีกมากมาย แม้แต่ในสังคมที่เจริญขึ้นหรือซับซ้อนขึ้น (Complex Society) อิทธิพลหรืออำนาจเหล่านี้ของวัดหรือองค์กรศาสนาต่าง ๆ ก็ยังคงมีอยู่ ทั้งนี้ก็เป็นไปตามแนวความคิดของทฤษฎีการหน้าที่ (Functionalism) ซึ่งพอจะกล่าวโดยย่อได้ว่าภายในโครงสร้างสังคมใหญ่ทั้งหมดนั้น โครงสร้างส่วนย่อยซึ่งก็คือสถาบันต่าง ๆ (ในที่นี้หมายถึงศาสนาสถาบันศาสนาเป็นจุดหลัก) จะมีการหน้าที่ (จุดมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์) เฉพาะอย่างของตน แต่ก็จะสัมพันธ์กับการหน้าที่ของส่วนย่อยหรือสถาบันอื่น ๆ ของสังคม ซึ่งการหน้าที่ของส่วนต่าง ๆ ทั้งหมดเหล่านี้จะทำให้สังคมดำรงสืบต่อไปได้ (ตามคำอธิบาย Functional Explanation Emile Durkheim) ° แตระคมหรือคึกคึกและความสลับซับซ้อนต่าง ๆ ในความสัมพันธ์เหล่านี้เท่านั้นที่จะแตกต่างกันออกไป

และผลงานการวิจัยของ Gwyn Jones ^๒ ซึ่งทำในชุมชน ซึ่งเป็นชุมชนระดับหมู่บ้านใหญ่ ๆ ในแคว้น Welsh ประเทศอังกฤษที่ได้รายงานผลออกมาว่า พฤติกรรมทางศาสนาเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่มีส่วนอย่างมากในการกำหนดตำแหน่งสถานภาพ (Status position) ของบุคคล ในชุมชนระดับหมู่บ้าน ซึ่งหมายความว่าบุคคลที่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางศาสนามาก จะถูกยอมรับว่าเป็นบุคคลชั้นนำไ้มากกว่าบุคคลที่ไม่มีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางศาสนา

๒. บุคคลชั้นนำ : แนวความคิดและการ คัดเลือก

บุคคลชั้นนำ จะหมายถึง "บุคคลในชุมชนหนึ่งซึ่งมีคุณสมบัติที่น่าพึงปรารถนาโดยทั่ว ๆ ไป ในระดับที่ค่อนข้างสูงเป็นพิเศษ ไม่ว่าจะมีความเกี่ยวข้องหรือหลายประการก็ตาม บุคคลชั้นนำอาจจะเป็นผู้อำนาจใ้รับการยกย่องนับถือ มีทรัพย์สิน หรือความสามารถหลาย ๆ ด้าน คุณสมบัติดังกล่าวนี้ อาจจะมีแต่เพียงประการเดียวหรือหลายประการร่วมกันก็ได้" และสำหรับบุคคลซึ่งอยู่ในกลุ่มบุคคลชั้นนำที่มีอำนาจซึ่งเรียกว่า "ผู้นำ (Leader) นั้น ในการพิจารณาครั้งนี้จะพิจารณาถึงทั้งผู้ที่มีอำนาจที่ติดมากับสถาบันที่บุคคลผู้นั้นมีตำแหน่งสังกัดอยู่ และผู้ที่มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของบุคคลซึ่งเป็นผู้ตาม (ผู้ที่มีอิทธิพลเป็นผู้นำ) หรือเป็นผู้ที่มีความสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ในสถานการณ์นั้น ๆ ที่เกิดขึ้น ^๒

ดังนั้น ชาวบ้านในชุมชนบ้านโคกแก้วทั้งหมดอาจจะแบ่งออกได้เป็นบุคคลชั้นนำและบุคคลที่ไม่ได้เป็นบุคคลชั้นนำตามคำนิยามข้างบนนี้ แต่การแบ่งบุคคลออก

^๑ A. de Grazia, "P. Deutschman and F. Elites Analysis :

A Manual of Methods for Discovering the Leaders of a Society and their Vulnerabilities of Propaganda (Stanford, California Institute for Journalistic Studies; 955 pn (miniograph) อ้างถึงใน จักรกฤษณ์ นรนิติผดุงการ , บุคคลชั้นนำ : โครงสร้างแห่งอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย (กรุงเทพฯ : สำนักงานวิจัยสถาบันนิติตพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๑๐) หน้า ๒๑.

^๒

Willis D. Hawley and Frederick M. Wirt, "The notion of power" The Search for Community Power, edited by Willis D. Hawley & Frederick M. Wirt, (London : Prentice-Hall International, 1968), pp. 1-4.

เป็นสองชนชั้นโดยเด็ดขาดนั้นเป็นสิ่งที่กระทำไยยาก เพราะอันที่จริงแล้วมันเป็น เรื่องของการ เปรียบเทียบและการวัดระดับความมากน้อย ซึ่ง G.W. Skinner^๑ ได้ให้ทรรศนะในเรื่องนี้ไว้ว่า

"บางทีอาจจะไม่มีค่านิยมใดสามารถจะแบ่งเขตประเภทของบุคคลชั้นนำ และบุคคลที่มีไค้เป็นบุคคลชั้นนำได้อย่างแม่นยำแน่นอน เพราะในสังคมส่วนมากนั้น การแบ่งคุณค่าเป็นเรื่องของการจัดระดับที่แตกต่างกันที่ละเล็กละน้อย บุคคลชั้นนำ ไม่สามารถจะแยกออกจากบุคคลผู้อื่น หรือการจะแยกหัวหน้า (ผู้นำ) ออกจากผู้ที่ ทำตามในสังคมนั้น มักจะกระทำอย่างเด็ดขาดไม่ใคร่ได้ หัวหน้ากลุ่มในสังคมใดก็ตาม จะพิจารณากำหนดไค้โดยเริ่มจากจุดสุดยอดข้างบนแล้วก็เลื่อนลงมาโดยซีกเส้นแบ่งตามที่คิดว่าค่าความนั้นก็จะถือว่า เป็นบุคคลที่ไม่ใช่บุคคลชั้นนำ คือผู้ทำตาม"

นอกจากนี้ จะพิจารณาถึงแนวความคิดทางจิตวิทยาสังคมนิยมในการยอมรับผู้นำ ของชาวบ้านโคกคว่ำ เป็นไปตามประการหนึ่งประการใดใน ๓ ประการที่เมอเรีย จี. รอส และชาลส์ อี. เฮนรี่^๒ ไค้เสนอไว้ ดังนี้

ก. ความเป็นผู้นำนั้นเป็นคุณสมบัติที่อยู่ภายในตัวของผู้นำแต่ละคน (Leadership as trait within individual leader) ตามแนวความคิดนี้เชื่อกันว่า ความเป็นผู้นำนั้นเป็นผลมาจากพันธุกรรมคือความเป็นผู้นำเป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่เกิด (Leader were born, not made) สิ่งที่ทำให้บุคคลกลายเป็นผู้นำหรือยังคงเป็นผู้นำโดยเฉพาะสังคมนิยมใหม่แล้วปัจจุบันเชื่อกันว่า ความเป็นผู้นำนั้นเป็นสิ่งที่สามารถปลูกฝังและเรียนรู้ให้เกิดขึ้นไค้ในตัวบุคคล

^๑ G. William Skinner, Leadership and Power in the Chinese Community in Thailand (Ithaca : Cornell University Press, 1958), p.80.

^๒ Murray G. Ross, Community Organization Theory and Principles (New York : Harper & brothers Publishers, 1955), pp. 118 - 122, 138, 165 - 170.

ข. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับกลุ่ม (Leadership as a function of the group) ตามแนวความคิดนี้เชื่อว่าลักษณะความเป็นผู้นำเป็นโครงสร้างทางสังคมของกลุ่มมากกว่าบุคคลรายปัจเจกชนจะนำเอาลักษณะเฉพาะตัว ทักษะ ความต้องการส่วนตัวตีความด้วย ทั้งนี้จะหมายความว่าเมื่อเข้ามาอยู่ในกลุ่มทุกคนจะต้องปรับตัว เพื่อที่แต่ละบุคคลและกลุ่มได้มีวัตถุประสงค์ หรือความต้องการที่สอดคล้องต่อกัน ทั้งนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายได้รับผลตามเป้าหมาย และขณะเดียวกันจะกลายเป็นกลุ่มที่มีการรวมตัวกันอย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุปความเป็นผู้นำภายในกลุ่มถูกกำหนดโดยผลรวมของทักษะจิตตามต้องการ ของกลุ่มมากกว่าบุคคลิกภาพของบุคคลเพียงคนเดียว

ค. ลักษณะความเป็นผู้นำขึ้นอยู่กับสถานการณ์ (Leadership as a function of the situation) การพิจารณาลักษณะความเป็นผู้นำตามลักษณะภายในของผู้นำแต่ละคน และลักษณะของกลุ่มยังไม่เพียงพอที่จะอธิบายความเป็นผู้นำ แนวความคิดหลังสุด (ประเภท ค.) นี้ จะถือว่าสถานการณ์มีบทบาทต่อความเป็นผู้นำมาก สถานการณ์ที่กลุ่มกำลังเผชิญในขณะนั้นก่อให้เกิดผู้นำได้ ความเป็นผู้นำจึงขึ้นกับสถานการณ์ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีขององค์กร หรือสังคมนั้น ๆ อีกด้วย

การศึกษาถึงภาวะผู้นำหรือบุคคลชั้นนำ วิธีการที่ดีที่สุดควรเริ่มด้วยหลักการพื้นฐานในการคัดเลือกบุคคลชั้นนำออกจากบุคคลที่ไม่ใช่บุคคลชั้นนำโดยการสร้างแบบสอบถามให้ชาวบ้านระบุตัวผู้นำในคานต่าง ๆ แล้วให้ชาวบ้านระบุตัวผู้นำในชุมชนของเขา ต่อจากนั้นจึงนำมาประเมินผลการ เป็นผู้นำว่าใครมีคะแนนสูงค่าอย่างไร หลังจากนั้นจึงตอบด้วยการสัมภาษณ์และหาข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวของผู้นำและอำนาจจากผู้ที่ได้คะแนนสูง ๆ

001292

ดูรายละเอียดใน ดร. จักกฤษณ์ นรนิติผดุงการ, บุคคลชั้นนำโครงสร้างแห่งอำนาจ และการเมืองในชุมชนไทย (กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยสถาบันวิจัยพัฒนาบริหารศาสตร์, ๒๕๑๐) หน้า ๑๓ - ๓๘.

แต่การวิจัยครั้งนี้มีข้อจำกัดอย่างมากในเรื่องของเงินทุนและเวลา ผู้วิจัยได้ทำตามกระบวนการที่สมบูรณ์ตามที่กล่าวมานี้ วิธีการในการหาตัวผู้รู้และภาวะผู้รู้ในที่นี้ ผู้วิจัยจะทำแค่เพียงดูรายชื่อผู้รู้ที่อยู่ในตำแหน่งทางการต่าง ๆ ที่สำคัญในชุมชนบ้านโคกวัด จากนั้นก็จะสัมภาษณ์พูดคุยเพื่อหาเสียงหาตัวผู้รู้ที่มีคนรู้จักมากที่สุด โดยคำถามที่ผู้วิจัยใช้ในการพูดคุยกับชาวบ้านจะถามหาว่าใคร เป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในชุมชนบ้านโคกวัด บุคคลที่สำคัญนี้ ผู้วิจัยจะแนะนำชาวบ้านควยวาทหมายถึงบุคคลที่อาจจะมีความรู้ ความสามารถ ความชำนาญ อำนาจ เงินทอง การได้รับความเคารพ รัก หรือมีสมัครพรรคพวก คุณสมบัติของเขาเหล่านี้จะมากเป็นพิเศษจนทำให้เห็นเด่นชัด จนเขาสามารถที่จะกระทำการใดก็ตามที่ต้องการจะทำให้เขาได้มีส่วนสำคัญในการทำงานให้แก่ชุมชน เขามีความสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขข้อขัดข้องใจใด ๆ ที่ได้ตัดสินใจลงไปแล้วในกิจการใดหรือดำเนินงานใด ๆ ในชุมชนบ้านโคกวัด ในการนี้ผู้ทำวิจัยไม่ได้มีแบบสอบถามที่มีโครงสร้างแน่นอนแล้วแต่อย่างไร เป็นแต่เพียงสัมภาษณ์ควยปากเปล่าและจดบันทึกไว้เท่านั้น พอได้รายชื่อผู้รู้พร้อมทั้งภาวะการ เป็นผู้รู้ของแต่ละคนในแต่ละบ้านแล้ว ผู้ทำวิจัยก็จะเข้าไปสัมภาษณ์พูดคุยกับผู้ที่มีรายชื่อดังกล่าว ควยวิธีการ เช่นนี้แม้ว่าจะไม่เป็นระบบตามกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เท่ากับการศึกษาที่ใช้แบบสอบถามที่มีโครงสร้างแน่นอน แต่ผู้วิจัยก็เชื่อมั่นว่า ควยวิธีดังกล่าวของผู้วิจัยก็พอจะทำให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือได้ในระดับพอสมควร

๓. แนวความคิดเกี่ยวกับอำนาจ

คำว่า "อำนาจ" ในที่นี้หมายถึงความสามารถที่จะมีอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของผู้อื่น หรือความสามารถในการป้องกันมิให้ผู้อื่นมาอิทธิพลเหนือพฤติกรรมของตน ผู้วิจัยจึงไม่ได้จำกัดความหมายของคำว่า "อำนาจ" ให้หมาย

ถึงเฉพาะ "อิทธิพล" ที่มีกำลังบังคับเป็นมาตรการในการควบคุม^๑ หรือมีอิทธิพล
 ชนิดที่มีพลังบังคับสูงสุด^๒ "อิทธิพลที่เกิดขึ้นเอง"^๓ หรือการเข้ามีส่วนร่วมกระทำ
 การตัดสินใจ^๔ เฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง แต่ตั้งใจที่จะปล่อยไว้ให้มีความหมาย
 ไว้เป็นแนวความคิดอย่างกว้าง ๆ เพื่อที่จะสามารถระบุแยกประเภทของอำนาจ
 ออกไปได้หลายกรณี ตามที่ชาวบ้านผู้ให้สัมภาษณ์ได้บอกหรืออธิบายหรือเสนอให้ผู้
 วิจัยได้ทราบและเพื่อที่จะสามารถประเมินความสามารถของบุคคลชั้นนำจำนวนหนึ่ง
 ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่าง ๆ กันในชุมชนบ้านโคกแก้ว นอกเหนือจากการศึกษาจาก
 เหตุการณ์เฉพาะกรณี ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในแง่ที่จะสามารถขยายทัศนคติของเราให้
 ครอบคลุมเข้าถึงกิจการทั้งหมดของชุมชน

การให้คำจำกัดความของคำว่า "อำนาจ" หมายความว่า "ความสามารถ"
 ข้างต้นนั้น จะรวมถึงความสามารถในการที่จะบรรลุถึงแก่ใจตนเองที่ได้กระทำอยู่จริง

^๑ Peter H. Rossi, "Community Decision - Making," Administration Science Quarterly, I (March 1957), p. 425.

^๒ อ้างถึงใน ดร. จักร กฤษณ์ นรินดีคุณการ, บุคคลชั้นนำ : โครงสร้างแห่งอำนาจ
 ในชุมชนไทย หน้า ๒๔.

^๓ Robert H. Dahl, Who Governs : Democracy and Power in
 an American City (New Haven : Yale University Press, 1966, p. 40.

^๓ William V.D. Antonio and William H. Form, Influentials
 in Two Border Cities : A Study in Community Decision - Making
 (South Bend : University of Notre Dame Press, 1965) ; p. 11.

^๔ Harold Lasswell and Abraham Kaplan, Power and Society
 (New Haven : Yale University Press, 1950), pp. 75 - 76.

และที่ีความสามารถที่จะกระทำไ้ เหตุผลในการที่รวมเอาความหมาย "ความสามารถที่จะกระทำไ้" มาด้วยก็เพราะ "ในการ เคารพหน้ากันระหว่างกลุ่มอำนาจที่แข่งขันกันสองกลุ่ม การที่ผลของการใช้อำนาจขั้นสุดท้ายจะไ้แสดงถึงชัยชนะของกลุ่มหนึ่งที่มีต่ออีกกลุ่มหนึ่งนั้น ไม่จำเป็นต้องหมายถึงว่า อำนาจจะตกเป็นของกลุ่มที่มีชัยชนะเท่านั้น ในกรณีดังกล่าวทั้งสองฝ่ายอาจจะยังคงมีอำนาจด้วยกันทั้งคู่ แต่ความสามารถที่จะกระทำไ้ของฝ่ายหนึ่งอาจจะมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง เท่านั้น"

แต่ในกรณีที่ทำวิจัยในครั้งนี้ จะหมายถึง "ในการ เคารพหน้ากันระหว่างบุคคลที่มีอำนาจที่แข่งขันกันสองคน การที่ผลของการใช้อำนาจขั้นสุดท้ายจะไ้แสดงถึงชัยชนะของบุคคลหนึ่งที่มีต่ออีกบุคคลหนึ่งนั้น ไม่จำเป็นต้องหมายถึงว่า อำนาจจะตกเป็นของบุคคลที่มีชัยชนะเท่านั้น ในกรณีดังกล่าวนี้ ทั้งสองฝ่ายอาจจะยังมีอำนาจด้วยกันทั้งคู่ แต่ความสามารถที่จะกระทำไ้ของฝ่ายหนึ่งอาจจะมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่งเท่านั้น" การที่ตองใช้คำว่า "บุคคลที่มีอำนาจ" แทนคำว่า "กลุ่มอำนาจ" ก็ด้วยเหตุผลที่ว่า เพื่อเป็นการปรับแนวความคิดหรือทฤษฎีให้ใช้ไ้กับสถานการณ์ที่เป็นจริงในชุมชนบ้านโคกวัด (รายละเอียดในเรื่องนี้จะไ้กล่าวต่อไปในข้อ ๔ "อำนาจของกลุ่ม")

๔. อำนาจของกลุ่ม

สำหรับในกรณีของชุมชน หรือหมู่บ้านคาทอลิกในประเทศไทยนั้น ส่วนมากแล้ววัดคาทอลิกมักจะดำเนินกิจการด้านต่าง ๆ อันเป็นบริการให้แก่ชาวบ้านในชุมชนนั้นด้วย เช่น โรงเรียน โรงพยาบาล ฯลฯ ซึ่งบริการเหล่านี้้องค์กรศาสนาคาทอลิกเชื่อว่าเป็นหน้าที่รองของวัดและของบาทหลวงคาทอลิก ส่วนหน้าที่หลักนั้น

^๑ Arnold M. Rose, The Power Structure : Political Process in American Society (New York : Oxford University Press, 1967), p. 46.

ยังเป็นการสั่งสอนอบรมประชาชนให้เข้าใจถึงพระเจ้าเหมือนเดิม ซึ่งจะเห็นได้จาก
 บริการต่าง ๆ เหล่านี้สามารถแปลเปลี่ยนให้เป็นทรัพยากรทางอำนาจได้ นั่นคือ
 วัดหรือบาทหลวงคาทอลิก นอกจากจะมีความสัมพันธ์กับชาวบ้านในชุมชนหรือหมู่บ้าน
 ในศาสนาและสังคมอื่น ๆ แล้ว ยังมีความสัมพันธ์กับโครงสร้างทางอำนาจ
 ของชุมชนอย่างมีนัยสำคัญอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบ้านโคกวัด ซึ่งผู้วิจัย
 ใช้เป็นแหล่งสำหรับทำการวิจัยครั้งนี้ นอกจากเป็นชุมชนที่มีศาสนาคาทอลิกเป็น
 ศาสนาประจำหมู่บ้านแล้ว ยังมีโรงเรียนของหมู่บ้าน สถาบันเศรษฐกิจเย็นใจ โรง
 พยาบาล ซึ่งตั้งโดยวัดและองค์กรของศาสนาคาทอลิกอีกด้วย ที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง
 ก็คือ ที่ดินส่วนใหญ่ภายในชุมชนเป็นสมบัติของวัดคาทอลิกโคกวัด ดังนั้น ความ
 สัมพันธ์ของชาวบ้านที่มีต่อวัดคาทอลิกโคกวัดนั้น นอกจากจะเป็นความสัมพันธ์ทาง
 ศาสนา (อันเป็นความสัมพันธ์หลัก) แล้ว ยังมีความสัมพันธ์ในทางโลกอีกหลายแง่
 เช่น การศึกษา เศรษฐกิจ สุขภาพอนามัย ซึ่งเกือบจะครอบคลุมชีวิตชุมชนทั้งหมด
 ของหมู่บ้าน ดังนั้นอำนาจอิทธิพลของวัดคาทอลิก ซึ่งมีต่อชาวบ้านนั้นจึงมากมาย
 อย่างเห็นได้ชัด ทั้งนี้เพราะสิ่งต่าง ๆ ที่วัดครอบครองไว้นั้นสามารถแปลเปลี่ยน
 ให้เป็นทรัพยากรทางอำนาจได้เกือบทั้งหมด ดังนั้นทฤษฎีในการวิจัยครั้งนี้ได้ดีที่สุด
 ก็คือ ทฤษฎีทางโครงสร้างอำนาจภายในชุมชนตามแนวทางของ Power Elite
 Models (จากบทความของ Floyd Hunter ^๑ และ Arther J. Vidich and
 Joseph Bensman ^๒ ซึ่งเป็นผู้นำในการศึกษาคาม Model นี้) ซึ่งพอสรุปได้ว่า

^๑ Floyd Hunter, "Community Power Structure" The Search for
 Community Power edited by Willis D. Howley and Frederick M. Wirt
 (New Jersey : Prentice - Hall, 1968) pp. 51 - 64.

^๒ Arther J. Vidich and Joseph Bensman "Small Town in Mass
 Society" Ibid., pp. 65 - 77.

"อำนาจที่ดูเหมือนว่าจะกระจายอยู่ตามแหล่งต่าง ๆ ภายในชุมชนนั้นจะมีศูนย์กลางอยู่
 แห่งเดียวกันและบุคคลที่เป็นจุดศูนย์กลางนั้นจะเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบาย
 และเป็นผู้ตัดสินใจในโครงการที่สำคัญต่าง ๆ อย่างแท้จริง" ดังข้อเสนอของ
 F. Hunter ที่ว่า อำนาจของแต่ละบุคคลจำเป็นต้องประสานกันเข้าเป็นโครงสร้าง
 ในรูปของสมาคม กลุ่มพรรคพวกหรือองค์การจึงจะเกิดผลสำคัญ^๑ คำว่า "กลุ่ม"
 ในแนวนี้ตามปกติหมายถึง กลุ่มของบุคคลชั้นนำซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ คือ มีหัวหน้า
 มีบุคคลที่เป็นหลักในการจัดการทรัพยากร และมีบุคคลที่เป็นผู้ถือค้ำดำเนินการประสาน
 งานและส่งเสริมการดำเนินงาน

แต่เนื่องจากการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาโครงสร้างอำนาจในชุมชนระดับ
 หมู่บ้าน ซึ่งมีขนาดที่ไม่ใหญ่มากนัก การรวมตัวเข้าเป็นกลุ่มเพื่อแสวงหาอำนาจ เพื่อ
 ก่อให้เกิดการกระทำหรือตัดสินใจหรือกำหนดนโยบายตามกลุ่มอำนาจของกลุ่มตน และ
 ต่อสู้กับกลุ่มอำนาจอื่น ๆ อย่างเด่นชัดนั้น แทบจะไม่มีเลยในชุมชนบ้านโคกแก้ว ดังนั้น
 การศึกษาครั้งนี้ (โดยปรับทฤษฎีและตัวแบบให้เข้ากับสภาพความเป็นจริง) จึงมุ่งที่
 จะกำหนดรูปแบบของบุคคลสำคัญ ๆ ต่าง ๆ ที่อยู่ภายในโครงสร้างทางอำนาจของ
 ชุมชน (โดยถือเอาว่ากลุ่มอำนาจนั้นมีเพียงกลุ่มเดียว แต่การตัดสินใจและกระทำ
 การในขั้นสุดท้ายนั้นจะขึ้นอยู่กับบุคคลที่เป็นผู้นำที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดนโยบาย
 เรื่องนั้น ๆ)

^๑ Floyd Hunter, Community Power Structure (New York :
 Doubledery and Inc., 1963) : แปลโดย จักร กฤษณ์ นรนิติผดุงการ
 บุคคลชั้นนำ : โครงสร้างแห่งอำนาจและการเมืองในชุมชนไทย, หน้า ๓๑.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อที่จะทราบถึงระบบความสัมพันธ์ภายในชุมชนคาทอลิก ซึ่งมีอยู่จริงในชนบทไทยในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับระหว่างสถาบันศาสนากับลักษณะโครงสร้างทางอำนาจในชุมชนคาทอลิก อันจะเป็นการนำไปสู่ความรู้ความเข้าใจสังคมไทยในระบบรวมทั้งระบบได้ลึกซึ้งถูกต้องตรงกับความเป็นจริงมากยิ่งขึ้น

๒. เพื่อที่จะให้ทราบถึงบทบาทในคานต่าง ๆ ของวัดคาทอลิกในชุมชน อันเป็นการตอบแทนซึ่งกันและกันระหว่างชาวบ้านที่ให้กับวัดและวัดที่ให้กับชาวบ้าน อันจะทำให้เราเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของวัดคาทอลิก ในฐานะเป็นสถาบันศาสนาในระดับชุมชนท้องถิ่นมากยิ่งขึ้น

๓. เพื่อที่จะทราบถึงการรวมกลุ่ม กำหนดนโยบาย ตลอดจนการนำตนร่วมกันในงานสำคัญของชุมชนชนบท

๔. เพื่อให้ทราบถึงการใช้อำนาจและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการใช้อำนาจในชุมชนชนบท.